

Zaak C-282/20.**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

26 juni 2020

Verwijzende rechter:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 juni 2020

In tegenwoordigheid van:

Spetsializirana prokuratura (Bulgarije)

Verdachte:

ZX

Voorwerp van het hoofdgeding

De procedure is ingesteld op grond van de artikelen 485 e.v. van de Nakazalno-protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van strafvordering; hierna: „NPK”).

De verwijzende rechter heeft bij het onderzoek van de ingestelde strafvervolgning in het hoofdgeding vastgesteld dat de tenlastelegging wegens dubbelzinnigheden en onvolledigheid gebreken vertoont. De nationale wet voorziet niet in de mogelijkheid om deze te herstellen. De vraag rijst dus of deze dubbelzinnigheid en onvolledigheid niettemin moeten worden verholpen en, zo ja, hoe dit moet gebeuren.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzingsbeslissing

Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend op grond van artikel 267, eerste alinea, onder b), VWEU.

Prejudiciële vragen

Is een bepaling van nationaal recht, te weten artikel 248, lid 3, van de Nakazatelno protsesualen kodeks (wetboek van strafvordering) van de Republiek Bulgarije, die inhoudt dat er na de eerste terechtzitting in een strafprocedure (voorbereidende terechtzitting) geen procedurele regeling bestaat op grond waarvan een inhoudelijke dubbelzinnigheid en onvolledigheid van de tenlastelegging, die schending van het recht van de verdachte op informatie over de beschuldiging oplevert, zou kunnen worden hersteld, verenigbaar met artikel 6, lid 3, van richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures en met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie?

Indien deze vraag ontkennend wordt beantwoord: is aan bovengenoemde bepalingen en artikel 47 van het Handvest voldaan wanneer de nationale bepalingen inzake de wijziging van de tenlastelegging aldus worden uitgelegd dat de openbare aanklager deze inhoudelijke dubbelzinnigheid en onvolledigheid van de tenlastelegging ter terechtzitting op zodanige wijze kan herstellen dat het recht van de verdachte op informatie over de beschuldiging daadwerkelijk en doeltreffend wordt geëerbiedigd, of is aan diezelfde bepalingen voldaan wanneer het nationale verbod om de gerechtelijke procedure te beëindigen en de zaak terug te verwijzen naar de openbare aanklager teneinde een nieuwe tenlastelegging op te stellen buiten toepassing wordt gelaten?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht en rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PB 2012, L 142, blz. 1) (hierna: „richtlijn 2012/13”), artikel 6, lid 3

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), artikel 47

Arrest van 5 juni 2018, Kolev e.a. (C-612/15, EU:C:2018:392)

Arrest van 14 mei 2020, Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376; hierna: „arrest Staatsanwaltschaft Offenburg”)

Arrest van 12 februari 2020, Kolev e.a. (C-704/18, EU:C:2020:92)

Aangevoerde nationale bepalingen

Nakazatelen kodeks (Bulgaars wetboek van strafrecht; hierna: „NK”), artikel 244, lid 2 juncto lid 1, artikel 243

Nakazatelno-protsesualen kodeks (NPK), artikel 246, leden 2 en 3, artikel 248, lid 5, punt 1, juncto lid 1, punt 3, artikel 249, lid 2 en lid 4, punt 1, artikel 287, artikel 288, artikel 335, lid 1, punt 1, artikel 351, lid 2

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 De Spetsializirana prokuratura (bijzonder openbaar aanklager, Bulgarije) heeft tegen ZX strafvervolging ingesteld wegens het op 19 juli 2015 tot 1.30 uur in bezit hebben van vals geld met een wisselkoers in het binnen- en buitenland, te weten 88 bankbiljetten van elk 200 EUR, waarvan hij wist dat zij vervalst zijn, hetgeen strafbaar is overeenkomstig artikel 244, lid 2, juncto lid 1, NK.
- 2 Tijdens de voorbereidende terechtzitting is de regelmatigheid van de tenlastelegging uitdrukkelijk besproken. Zij is door de verdediging niet in twijfel getrokken. De rechter in eerste aanleg heeft vastgesteld dat de tenlastelegging formeel wettig is.
- 3 Na het verzamelen van het bewijsmateriaal heeft de rechter bij het onderzoek van de voorwaarden voor het horen van de betrokkenen en voor het wijzen van vonnis vastgesteld dat de tenlastelegging feitelijk enigszins dubbelzinnig en onvolledig was, hetgeen tijdens de voorbereidende terechtzitting onopgemerkt was gebleven.
- 4 De periode van bezit van de 88 vervalste bankbiljetten is niet duidelijk aangegeven, aangezien in het feitelijke gedeelte een langere periode wordt vermeld, maar in het laatste gedeelte een tijdsduur van slechts anderhalf uur.
- 5 Voor zover de beschuldiging overeenkomstig artikel 244 NK is uitgebracht, is het in bezit hebben van „grote hoeveelheden” vals geld een bestanddeel van de delictsomschrijving die is vervat in artikel 244 NK. De openbare aanklager moet uiteenzetten dat dit bestanddeel vervuld is. Een dergelijke uiteenzetting vormt een voorwaarde voor de regelmatigheid van de tenlastelegging. In casu is uiteengezet dat de verdachte in het bezit was van 88 bankbiljetten, maar niet dat deze omstandigheid het bezit van „grote hoeveelheden” impliceerde. Dit leidt tot de slotsom dat de tenlastelegging formeel onwettig is, aangezien de wettelijke bestanddelen van het strafbaar gestelde feit daarin onvolledig zijn omschreven. In concreto werd een bestanddeel van het strafbare feit („grote hoeveelheden”) niet vermeld. Voor de formele wettigheid van de tenlastelegging is dit echter wel vereist.
- 6 Volgens de bewoordingen van de tenlastelegging was de verdachte in het bezit van „vals geld”. In de tekst van artikel 244, lid 2, NK, gelezen in samenhang met lid 1 ervan, is echter sprake van „vervalst geld”. In artikel 244, leden 2 en 1, staat

nergens „vals geld”. In artikel 244 NK gaat het echter om een kwalificatie van het basisdelict van artikel 243 NK, waarin wordt gepreciseerd dat onder de „vervalsing van geld” wordt verstaan „de vervaardiging van vals geld” of „de vervalsing van echt” geld. Bijgevolg is „vals geld” een subcategorie van „vervalst geld”. Om die reden moeten de bewoordingen van de tenlastelegging niet alleen de meer specifieke aanduiding „vals” bevatten, maar ook de meer algemene aanduiding van het geld, namelijk „vervalst”.

- 7 Het strafbare feit als bedoeld in artikel 244 NK is een variant van het basisdelict van artikel 243 NK. Enkele bestanddelen van de delictsomschrijving van artikel 244 NK zijn dus te vinden in de bewoordingen van artikel 243 NK en zijn niet afzonderlijk opgenomen in de tekst van artikel 244 NK. In de eerste plaats gaat het om de voorwaarde voor strafbaarheid die bestaat in de bestanddelen „vervalst” en „vals”, aangezien deze begrippen worden gedefinieerd in artikel 243 NK. In de tweede plaats gaat het om het aanvullende bestanddeel „[...] met een wisselkoers in het binnen- en buitenland”, dat eveneens enkel deel uitmaakt van artikel 244 NK.
- 8 Deze bestanddelen komen letterlijk in de tenlastelegging voor, maar zonder enige verwijzing naar de bepaling waarin zij zijn opgenomen. Artikel 243, lid 1, NK wordt namelijk niet vermeld.
- 9 Om deze reden wijkt bij de juridische kwalificatie de vermelding in woorden af van de vermelding van de artikelnummers, aangezien bestanddelen van artikel 243, lid 1, NK in woorden waren opgenomen, maar in die woorden niet werd verwezen naar het artikelnummer. Het is dus noodzakelijk dat de tenlastelegging niet alleen berust op artikel 244, lid 2 juncto lid 1, maar ook op artikel 244, lid 2, NK, junctis lid 1 en artikel 243, lid 1, NK.
- 10 Ter terechtzitting van 12 juni 2020 heeft de verwijzende rechter gewezen op deze gebreken in de tenlastelegging. De openbare aanklager heeft verklaard ertoe bereid te zijn deze gebreken te herstellen door de beschuldiging te wijzigen in de vorm van een rectificatie van de tenlastelegging, meer bepaald door de tijdsduur van het bezit van de 88 bankbiljetten te benoemen, door te preciseren of het om een „grote hoeveelheid” en om vervalst geld ging, alsmede door bij de juridische kwalificatie de artikelnummers correct te vermelden.
- 11 De verdediging heeft ingestemd met de wijziging van de tenlastelegging indien dit de enige mogelijkheid zou zijn om de gebreken daarin te herstellen.
- 12 Het staat aan de verwijzende rechter om te beslissen of de gebreken van de tenlastelegging kunnen worden hersteld door middel van een verklaring van de openbare aanklager ter terechtzitting.
- 13 De verwijzende rechter is van oordeel dat dit naar hun aard wezenlijke gebreken zijn doordat zij afbreuk doen aan het rechtmatige verloop van de strafprocedure. Door deze dubbelzinnigheid en onvolledigheid van de tenlastelegging is de rechter immers niet in staat om uitspraak te doen, aangezien bepaalde elementen,

bestanddelen van het strafbare feit of de juridische kwalificatie ervan voor het eerst in het vonnis zouden worden vermeld. Dit is onrechtmatig omdat de verdachte zich enkel kan verdedigen indien hij over alle bestanddelen van de beschuldiging is geïnformeerd, en daarover niet pas mag worden geïnformeerd wanneer het vonnis, dat ook een veroordeling kan inhouden, wordt gewezen. Evenmin kan de rechter een vonnis wijzen waarin hij de onvolledige inhoud van de tenlastelegging weergeeft. In dat geval zou dat vonnis immers – ongeacht of het om een veroordeling of een vrijspraak gaat – betrekking hebben op een feit dat minder bestanddelen bevat dan in de wet is vastgelegd, waardoor het legaliteitsbeginsel zou worden geschonden.

- 14 De verwijzende rechter is van oordeel dat de rechter de gebreken reeds tijdens de voorbereidende terechtzitting had moeten vaststellen, de gerechtelijke procedure had moeten beëindigen en de zaak had moeten terugverwijzen naar de openbare aanklager opdat deze de gebreken door een nieuwe tenlastelegging zou herstellen. Dit is echter niet gebeurd.
- 15 Op grond van de specifieke kenmerken van de nationale bepalingen kunnen de gebreken in de tenlastelegging na de voorbereidende terechtzitting niet meer worden hersteld. Derhalve rijst de vraag of het door de openbare aanklager voorgestelde processuele middel, te weten het herstel van de gebreken door wijziging van de tenlastelegging, kan worden toegepast.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 16 De openbare aanklager heeft zich niet uitgelaten over de prejudiciële verwijzing.
- 17 De verdediging is van mening dat een verzoek om een prejudiciële beslissing niet hoeft te worden ingediend, aangezien de schending van het procesrecht niet kan worden hersteld.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 18 Met de tenlastelegging vordert de openbare aanklager dat de rechter uitspraak doet in de zaak door de verdachte schuldig of onschuldig te verklaren. Een tenlastelegging is regelmatig en formeel wettig wanneer zij aan bepaalde vereisten van het NPK voldoet.
- 19 De tenlastelegging moet op straffe van nietigheid alle elementen van de delictsomschrijving (bestanddelen) volledig bevatten. Gelet op de feiten van het hoofdgeding moet het volgende op straffe van nietigheid worden vermeld:
 - de periode waarin het feit is gepleegd moet duidelijk en zonder tegenstrijdigheden worden vermeld;

- bevat de wettekst bepaalde bestanddelen, die alles bij elkaar het feit strafbaar maken, dan moeten al deze bestanddelen in de tenlastelegging worden vermeld zonder dat enkele ervan worden weggelaten;
 - omvat een strafbepaling de basisbestanddelen van een bepaald strafbaar feit en de daarop volgende strafbepaling specifieke bestanddelen van hetzelfde strafbare feit (dat wil zeggen het bijzondere geval daarvan), dan moeten alle bestanddelen, met inbegrip van de basisbestanddelen, in de tenlastelegging worden vermeld, wanneer zij betrekking hebben op de specifieke situatie;
 - in de tenlastelegging moeten alle bestanddelen zowel verbaal als in cijfers worden vermeld, dat betekent zowel in woorden als in cijfers, namelijk als nummer van de rechtsregel (artikel, lid, punt, letter) waarin zij zijn neergelegd.
- 20 Tot de hervorming van 2017 was de rechter in eerste aanleg bevoegd om op elk moment van de procedure de gerechtelijke procedure te beëindigen en de zaak terug te verwijzen naar de openbare aanklager opdat deze de inhoudelijke gebreken van de tenlastelegging zou herstellen. Ook de rechter in tweede aanleg bezat een soortgelijke bevoegdheid, net zoals de cassatierechter, die deze bevoegdheid uitoefende door het geven van bindende instructies aan de rechter in tweede aanleg.
 - 21 Sinds de hervorming van 2017 kan van deze bevoegdheid alleen worden gebruikgemaakt tijdens de voorbereidende terechtzitting in eerste aanleg. Nadat deze terechtzitting is gesloten, bestaat er geen wettelijke procedure meer voor het herstel van dit soort gebreken. Met name is terugverwijzing van de zaak naar de openbare aanklager uitdrukkelijk verboden.
 - 22 Bij de eerste prejudiciële vraag gaat het erom of het nationale verbod om na de voorbereidende terechtzitting te debatteren over de gebreken van de verstrekte informatie over de beschuldiging en de daarmee gepaard gaande onmogelijkheid om die gebreken te herstellen verenigbaar zijn met artikel 6, lid 3, van richtlijn 2012/13, dat op zijn beurt een nationale regeling vereist die de verstrekking van „gedetailleerde informatie over de beschuldiging” – dat wil zeggen duidelijke, volledige en niet-tegenstrijdige informatie over de beschuldiging – waarborgt.
 - 23 De nationale wet biedt de mogelijkheid voor het aanvoeren van verweren tegen en het houden van een debat over de kwaliteit van de informatie over de beschuldiging, maar enkel en alleen tijdens de voorbereidende terechtzitting. De vraag is of de beperking tot enkel deze voorbereidende terechtzitting verenigbaar is met artikel 6, lid 3, van richtlijn 2012/13, dan wel of deze bepaling aldus moet worden uitgelegd dat zij ook na de voorbereidende terechtzitting van toepassing is, met name tijdens de daarop volgende terechtzittingen, nadat de bewijsgraving is afgesloten, maar de rechter nog niet over de zaak heeft beslist.
 - 24 Met andere woorden, indien dus het recht op informatie tot het tijdstip van de voorbereidende terechtzitting niet is geëerbiedigd en het gebrek zelfs tijdens deze terechtzitting niet is hersteld, betekent dit dan dat artikel 6, lid 3, van richtlijn

2012/13 aldus moet worden uitgelegd dat dit recht na de voorbereidende terechtzitting niet meer in acht moet worden genomen?

- 25 De tweede prejudiciële vraag wordt slechts gesteld voor het geval dat het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) tot de slotsom zou komen dat het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling die, voor de periode na de voorbereidende terechtzitting, niet voorziet in een processuele maatregel voor het herstel van verzuim van procesrechtelijke voorschriften, die verband houdt met het recht van de verdachte op informatie over de beschuldiging.
- 26 Dit vereist een uitlegging van de nationale wet overeenkomstig het Unierecht, zodat uiteindelijk de noodzakelijke rechten van de verdediging gewaarborgd zijn. Hoewel artikel 6, lid 3, van richtlijn 2012/13 rechtstreekse werking heeft, moet een nationale procedurele regeling uitvoering geven aan deze rechtstreekse werking (arrest Staatsanwaltschaft Offenburg, punten 69, 72, 73 en 75).
- 27 Deze procesrechtelijke regeling heeft mogelijkerwijs twee aspecten.
- 28 Het eerste aspect zou zijn dat de rechter bij wie de zaak aanhangig is, ter terechtzitting proceshandelingen verricht die waarborgen dat het verzuim van vormvoorschriften wordt hersteld en dat het recht van de verdachte op informatie over de beschuldiging ten volle wordt geëerbiedigd. In geval van lacunes in de wetgeving zou dit kunnen geschieden met behulp van nationale uitleggingsregelingen, waarbij in casu het feit dat een wettelijke regeling voor het herstel van dit soort verzuimen van vormvoorschriften na de voorbereidende terechtzitting ontbreekt, noopt tot de overeenkomstige toepassing van de maatregel houdende wijziging van de beschuldiging. Meer in het bijzonder zou de rechter als volgt te werk gaan: hij stelt de openbare aanklager in de gelegenheid om zodanige inhoudelijke wijzigingen aan te brengen dat de dubbelzinnigheid en onvolledigheid van de tenlastelegging worden opgeheven, alsook om vervolgens de verdediging over deze wijzigingen te informeren en haar de mogelijkheid te bieden om dienaangaande verzoeken in te dienen, daaronder begrepen verzoeken om bewijsmateriaal te verzamelen.
- 29 De wijziging van de tenlastelegging is een instrument waarmee enkele parameters van de beschuldiging ter terechtzitting kunnen worden gewijzigd. Dit gebeurt zonder voorafgaande beëindiging van de gerechtelijke procedure en terugverwijzing naar de openbare aanklager opdat deze de wijzigingen aanbrengt en vervolgens de gerechtelijke fase opnieuw een aanvang doet nemen. De wijziging van de tenlastelegging is zowel toelaatbaar wanneer nieuwe omstandigheden die wijziging noodzakelijk maken als wanneer er geen sprake is van dergelijke omstandigheden maar de openbare aanklager zich heeft vergist bij het formuleren van de tenlastelegging. De wijziging van de tenlastelegging gaat gepaard met waarborgen voor de verdediging. Meer bepaald moet op verzoek van de verdediging de behandeling ter terechtzitting worden geschorst, zodat zij in staat is om zich met het oog op de gewijzigde tenlastelegging voor te bereiden. In sommige gevallen hebben eerdere verklaringen van de verdachte geen

rechtsgevolgen meer en heeft hij het recht om aanvullende verklaringen af te leggen. In de rechtspraak is erkend dat de verdediging het recht heeft om nieuwe bewijsmiddelen aan te dragen met betrekking tot de wijzigingen. De wijziging van de beschuldiging als instrument om procedurele fouten in de tenlastelegging te herstellen, is echter tot op heden niet in de nationale rechtspraak behandeld. Aangezien er reeds een uitdrukkelijk verbod bestaat om de gerechtelijke procedure te beëindigen en de zaak naar de openbare aanklager terug te verwijzen, is thans een nieuwe, ruimere uitlegging van de bepaling inzake de wijziging van de beschuldiging mogelijk, waaronder ook zaken vallen waarbij de tenlastelegging bepaalde procedurele gebreken vertoont, zoals het geval waarin het onduidelijk is wanneer het feit is begaan en het geval waarin de bestanddelen van de beschuldiging en de relevante bepalingen onvolledig worden genoemd bij de juridische kwalificatie van het feit.

- 30 Deze uitlegging is gebaseerd op het algemeen erkende uitleggingsbeginsel dat bekendstaat als de „a-fortiori-redenering”. Indien het toelaatbaar is om een volledig nieuwe periode waarin het strafbare feit is gepleegd aan te geven, zou het a fortiori toelaatbaar moeten zijn om de reeds vermelde periode te concretiseren. Indien het toelaatbaar is dat de juridische kwalificatie zo wezenlijk wordt gewijzigd dat een geheel ander en/of ernstiger strafbaar feit ten laste wordt gelegd, zou het a fortiori toelaatbaar moeten zijn om de juridische kwalificatie in geringere mate te wijzigen teneinde onvolledigheden weg te werken en ontbrekende bestanddelen toe te voegen.
- 31 Het tweede aspect betreft de toepassing van de juridische regeling van vóór de hervorming van 2017, die uitdrukkelijk en meermaals in de huidige versie van de NPK niet is toegestaan, te weten beëindiging van de gerechtelijke procedure, terugverwijzing van de zaak naar de openbare aanklager teneinde een nieuwe tenlastelegging op te stellen en de daaropvolgende heropening van de gerechtelijke procedure, waarbij alle getuigen opnieuw worden gehoord. Daartoe zou de verwijzende rechter voormelde in de nationale wet neergelegde verboden buiten toepassing moeten laten en de vroegere, tot 2017 bestaande juridische situatie moeten herstellen.
- 32 De tweede prejudiciële vraag strekt ertoe te vernemen of de eerste, de tweede prejudiciële vraag of beide juridische oplossingen in overeenstemming zijn met het Unierecht.
- 33 Voor beide vragen komt relevantie toe aan de voorschriften van artikel 48, leden 1 en 2, van het Handvest, die betrekking hebben op het waarborgen van een doeltreffende voorziening in rechte en het eerlijke verloop van de procedure. Wat de eerste prejudiciële vraag betreft: wanneer de verdachte met een onvolledige tenlastelegging wordt geconfronteerd en de rechter niet bevoegd is om dit gebrek te verhelpen, bestaat voor de verdachte het risico om ofwel te worden veroordeeld op grond van een onvolledige beschuldiging (dat wil zeggen voor een feit dat niet voldoet aan de wettelijke vereisten voor een strafbaar feit), ofwel te worden veroordeeld voor een feit dat wel degelijk strafbaar is, waarbij hij pas verneemt

wat de bestanddelen van dit feit zijn wanneer het vonnis wordt gewezen. In het eerste geval is niet voldaan aan het legaliteitsbeginsel ter zake van strafbare feiten en in het tweede geval is niet voldaan aan het vereiste dat de verdachte over alle elementen van de beschuldiging moet zijn geïnformeerd, een omstandigheid die met zich meebrengt dat er geen sprake is van een eerlijke procedure.

- 34 Wat de tweede prejudiciële vraag betreft, moet worden beoordeeld welke van de twee in aanmerking komende processuele oplossingen om de dubbelzinnigheid en onvolledigheid weg te nemen het meest beantwoordt aan het beginsel van een doeltreffende voorziening in rechte en aan het beginsel van een eerlijke procedure.
- 35 Artikel 47, lid 2, van het Handvest, dat betrekking heeft op de behandeling van de strafzaak binnen een redelijke termijn, is enkel van belang voor de tweede vraag. Indien het Hof vaststelt dat het nationale verbod om de zaak na de voorbereidende terechtzitting naar de openbare aanklager terug te verwijzen niet mag worden toegepast, zou dat leiden tot terugverwijzing van de zaak alsook – noodzakelijkerwijs – tot een nieuwe verzameling van al het bewijsmateriaal en dus tot een onredelijke en onnodige vertraging van de strafprocedure. Zou het Hof daarentegen voorstander zijn van de overeenkomstige toepassing van artikel 287 NPK (wijziging van de tenlastelegging) en het gebruik ervan als procedureel middel voor de opheffing van de dubbelzinnigheid en onvolledigheid van de tenlastelegging, dan zouden deze gebreken kunnen worden verholpen zonder dat een terugverwijzing en een volledig nieuwe verzameling van bewijsmateriaal noodzakelijk zijn. Er zouden alleen aanvullende bewijzen moeten worden verzameld wanneer de verdediging daarom verzoekt.